

Forældre støtte i Europa

Resumé

Indledning

Meget af debatten om balancen mellem arbejde og fritid og børns trivsel har haft fokus på spørgsmål såsom børnepasningsordninger, fleksible arbejdsordninger og børnestilskud. Mens forældres indflydelse på børns trivsel og fremtidige muligheder er almindeligt anerkendt, er det først for nylig, at støtte og uddannelse til forældre er blevet opfattet som en social investering, der bidrager til at reducere forældre stress og hjælper forældre til at klare arbejds- og familieforpligtelser på en tilfredsstillende måde. Gode forældrefærdigheder har en særdeles positiv indvirkning på børns fysiske, emotionelle og intellektuelle udvikling. Forældre støtte kan fremme børns sundhed og trivsel ved at vise forældre, hvordan de kan opdage mentale sundhedsproblemer, eller rådgive dem om ernæring. Forældre kan også få vejledning i, hvordan de kan forbedre deres børns adfærd og resultater i skolen. Korporlig afstraffelse kan betragtes som en ekstrem form for dårligt forældreskab: På forældre kurser lærer forældre, hvordan de løser konflikter i hjemmet på en konstruktiv og bekræftende måde. Støtte og uddannelse til forældre bidrager til at opnå alle disse mål ved at styrke forældrene og forbedre deres færdigheder gennem rådgivning, uddannelseskurser, informationskampagner og undervisningsmaterialer.

Som led i sin igangværende forskning i familier og arbejdsliv gennemførte Eurofound for nylig undersøgelser inden for støtte og uddannelse til forældre. Rapporten herom indeholder sammenlignelige oplysninger om tjenester inden for forældre støtte og –uddannelse til børnefamilier, navnlig til familier med børn i førskolealderen. Rapporten er baseret på oplysninger indsamlet i en litteraturgennemgang og på syv landerapporter, der undersøger udbuddet af tjenester i Østrig, Belgien, Estland, Ungarn, Irland, Portugal og Sverige. Hver landerapport omfatter casestudier af tjenester, der er blevet anvendt som en rettesnor for at afgøre, hvad der fungerer godt.

Politisk kontekst

Den internationale udvikling inden for forældre støtte har styret de politiske initiativer på nationalt plan. Ratificeringen af De Forenede Nationers konvention om barnets rettigheder fra 1990 førte i Sverige til initiativer vedrørende forældreskab, som har haft en positiv indflydelse på børns sundhed og trivsel i dette land. I det internationale familieår (1994) blev der på forbundsplan i Østrig nedsat en arbejdsgruppe om forældreuddannelse, hvilket førte til, at der blev udviklet et retsgrundlag for økonomisk støtte til forældreuddannelse. Europarådets henstilling 19 (2006) til medlemsstaterne om politikker med henblik på at støtte positivt forældreskab har indvirket på indførelsen af nye love og programmer i Belgien og Estland.

Den Europæiske Union lægger også stadig større vægt på forældre støtte, hovedsagelig via forskningsprojekter og aktiviteter vedrørende gensidig læring. Forældre støtte har imidlertid kun i begrænset omfang eller slet ikke spillet en rolle i debatten om førskoleundervisning og børnepasning, børnefattigdom eller den sociale dialog om forening af arbejds-, privat- og familieliv.

Væsentlige konklusioner

En tackling af de eksisterende forudfattede meninger om formålene med forældre støtte og de tilsigtede brugere af tjenesterne er et første skridt til at sætte skub i anvendelsen af tjenesterne. Det ser ud til, at mange forældre er tilbageholdende med at anvende tjenesterne, enten fordi de er bange for at blive stemplet som "dårlige" forældre, eller fordi de tror, at denne form for støtte kun er for familier, der risikerer social udstødelse. Én måde, hvorpå udbyderne af disse tjenester forsøger at få flere til at anvende dem, er ved snarere at lægge vægt på "færdighedsforbedring" end at have fokus på "mangler", som bare har en tendens til at underkende forældrenes nuværende færdigheder.

Hvad angår udbredelsen af tjenester, går eksperter og organisationer, der beskæftiger sig med familier og børn, ind for en "progressiv universalisme" (dvs. støtte til alle, men mere støtte til dem, der har mest brug for den). Denne form betragtes som den mest effektive og mindst stigmatiserende. Med hensyn til spørgsmålet om at nå ud til særlige grupper har tjenester, der er baseret på en strategi, hvor tjenesteudbydere tager ud til familierne ("go structure"), vist sig at være særligt hensigtsmæssige.

Forskningen har vist, at der stadig skal gøres en stor indsats for at tilskynde til, at fædre inddrages i forældre støtteprogrammer. Hvis den nuværende lave deltagelse ikke øges, risikerer forældre støtten at forstærke en familiemodell, hvor moderen betragtes som den "autoriserede" børneopdragelsesekspert i hjemmet.

Den personkreds, der leverer disse tjenester, er meget forskelligartet og omfatter ikke kun socialpædagoger, psykologer, socialarbejdere, advokater og familiemæglere, men også sundhedspersoner som f.eks. fødselsygeplejersker samt almindelige sygeplejersker og læger. Mange kurser afholdes af frivillige eller medarbejdere, der ansættes på projektbasis. I mange tilfælde betyder dette, at der er en stor udskiftning af medarbejdere, hvilket kan indvirke negativt på medarbejdernes relationsfærdigheder – en afgørende faktor i forældre støtten.

Nogle lande har med godt resultat udviklet uddannelse i forældre støtte. I for eksempel Det Forenede Kongerige er der udviklet standarder på området (National Occupational Standards for Work with Parents), som anvendes til at afdække uddannelsesmæssige mangler, fastsætte resultatindikatorer og tilvejebringe en platform for vurderinger og jobbeskrivelser. I Østrig skal fagfolk inden for forældre støtte deltage i et 500 timers uddannelsesprogram, der har fokus på forældreuddannelse.

Evaluerings er et problem for mange tjenesteudbydere, da de ofte mangler incitament eller de personalemæssige og finansielle ressourcer, der er nødvendige for at måle resultaterne udførligt. Kvalitetskontrol foretages generelt på grundlag af retningslinjer for finansieringen eller gruppepres (f.eks. den åbne koordineringsmetode blandt svenske lokale myndigheder). Standardiserede programmer, der er populære i mange europæiske lande, har ofte været omfattet af formelle evalueringstyper som f.eks. randomiserede kontrolforsøg. Nogle eksperter har kritiseret den vægt, der lægges på formel evaluering, da der er risiko for, at lovende fremgangsmåder opgives.

Politiske anbefalinger

- Det er af afgørende betydning for et tilfredsstillende udbud af tjenester, at det klart fastlægges, hvad der udgør forældre støtte samt grænserne og målene herfor. Da forældre støtte berører en række områder som f.eks. sundhed, uddannelse og sociale ydelser, er det nødvendigt at foretage klare afgrænsninger af tjenesternes funktioner for at udgå mangler og overlapninger.
- For at forbedre anvendelsen af tjenester og imødekomme behovene blandt brugerne af tjenesterne er det vigtigt at stille en lang række forskellige former for støtte til rådighed.
- En nedsættelse af prisen for tjenesterne og tilbud om børnepasningsfaciliteter på det sted, hvor tjenesterne udbydes, har også fået flere forældre til at deltage i forældre kurser. Peergrupper er en form for støtte, der ofte efterspørges af forældre: Dette har vist sig at være et effektivt middel til at styrke dem og samtidig bidrage til social samhørighed. I nogle kommuner i Sverige er flere mænd og migranter begyndt at deltage i programmerne, efter at der er blevet ansat medarbejdere fra disse grupper.
- For at kunne forbedre arbejdsstyrkens kvalifikationer er det nødvendigt at reducere udskiftningen af medarbejdere og sikre midler til projekter. Dette omfatter ikke kun formelle kvalifikationer, men også læring af, hvordan der kan etableres velfungerende arbejdsrelationer med forældre.
- Forældre støtte er ofte i form af standardiserede internationale programmer. Disse programmer er evidensbaserede og har normalt været omfattet af udførlige evalueringer såsom randomiserede kontrolforsøg. For at være effektive er det imidlertid nødvendigt at tilpasse disse programmer til de specifikke behov i deres målgruppe. I nogle tilfælde er internationale programmer blevet tilpasset med bistand fra forskningsinstitutter og ved at gennemføre undersøgelser og behovsvurderinger.

Yderligere oplysninger

Rapporten om *Parenting support in Europe* findes fra januar 2013 på <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1270.htm>

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Daniel Molinuevo, forskningsmedarbejder, dmo@eurofound.europa.eu